

Handläggare
Joel Häggqvist

m.remissvar@regeringskansliet.se
m.kemikalieenheten@regeringskansliet.se

SGU:s yttrande över EU-kommissionens förslag till förordning om hållbar användning av växtskyddsmedel

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har 2022-07-06 tagit emot ovanstående ärende för yttrande. Med anledning av detta vill SGU framföra följande.

Allmänna synpunkter

SGU är positivt inställda till högre ambitioner gällande minskad spridning av hälso- och miljöfarliga växtskyddsmedel i miljön. Enligt bedömningar från den senaste vattenförvaltningscykeln (cykel 3, 2017-2021) har 22 grundvattenförekomster otillfredsställande kemisk status på grund av höga halter bekämpningsmedel. Bekämpningsmedel står för fler bedömningar till otillfredsställande status än någon annan kemisk parameter, efter bekämpningsmedel följer klorid (21 förekomster) och PFAS (20 förekomster). Utöver de 22 nämnda förekomsterna har fler än 300 grundvattenförekomster bedömts ha ”potentiell påverkan” från bekämpningsmedel enligt senaste förvaltningscykelns riskbedömning, i.e. de bedöms kunna vara påverkade baserat på b.la. modelleringar utförda med MACRO-SE-verktyget, men saknar verifierande undersökningar. Dessa siffror kan relateras mot det totala antalet grundvattenförekomster i Sverige, ca 3700 stycken. Data från screeningar och miljöövervakning utförd av b.la. SGU och landets Länsstyrelser har visat att växtskyddsmedel och dess nedbrytningsprodukter, både sådana som varit förbjudna sedan länge och sådana som nu är i bruk, förekommer i grundvatten och kan förorena både större grundvattentäkter och enskilda brunnar.

SGU bedömer att ökat fokus mot integrerat växtskydd och kvantitativa mål kring minskad användning av växtskyddsmedel som tas upp i förordningsförslaget kan bidra signifikant till arbetet med att nå god kemisk status i Sveriges grundvattenförekomster, samt att uppnå miljömålet Grundvatten av god kvalitet (precisering 1 angående grundvattnets kvalitet kopplat till dricksvattenanvändning och precisering 2 angående god kemisk grundvattenstatus kopplat till vattenförvaltningen). SGU ser därför positivt på de förslag som tas upp i Alternativ 1–2 på sida 14 i förordningsförslaget - målet kring 50 % minskad användning till 2030, förbättrad rådgivning och vägledning, främjande av precisionsjordbruk och förbud av särskilt farliga bekämpningsmedel i känsliga områden.

Förbud mot användning av kemiska bekämpningsmedel i ”skyddade områden”

SGU noterar följande formulering i ”Alternativ 3” på sida 14 i förordningsförslaget:

*”**Alternativ 3** liknar alternativ 2. I alternativ 3 blir dock målen med en minskning på 50 % rättsligt bindande både på EU-nivå och på nationell nivå. Användning av alla kemiska bekämpningsmedel förbjuds i sådana känsliga områden som städer och skyddade områden i enlighet med direktiv 2000/60/EG, Natura 2000-områden etc.”*

SGU förstår det som att ”skyddade områden i enlighet med direktiv 2000/60/EG” inkluderar de områden som skyddas för dricksvattenförsörjning i enlighet med artikel 7 i direktiv 2000/60/EG. I Sverige har dessa skyddade områden avgränsats som hela grundvattenförekomster, och ett stort antal förekomster har sådant skydd. Ett totalförbud för användning av alla typer av växtskyddsmedel över samtliga dessa områden i Sverige riskerar innebära mer långtgående grundvattenskydd än vad som i enskilda fall är motiverat. Det skulle till exempel innebära förbud för användning av kemiska bekämpningsmedel över grundvattenförekomsterna Norra och Södra Kristianstadsslätten samt Sydvästra Skånes Kalkstenar, vilka utgör en betydande del av Skånes yta. Risk för spridning av bekämpningsmedel till grundvatten varierar också över olika delar av förekomsterna, beroende på geologiska skikt m.m., sårbarheten är därför inte lika stor över hela dessa ytor.

Spridning av bekämpningsmedel i grundvatten och dricksvatten utgör ett betydande problem, och SGU ser gärna ambitiösa mål kring minskad användning av kemiska bekämpningsmedel. Vad gäller förbud eller särskilt strikta krav anser SGU att detta särskilt bör gälla för användning av kemiska bekämpningsmedel inom vattenskyddsområden, samt tillrinningsområden till uttagspunkter för grundvattentäkter som i nuläget saknar vattenskyddsområde (motsvarande ett tänkt vattenskyddsområde för tälten). Förbud för användning över alla grundvattenförekomster som har skydd för dricksvattenförsörjning i enlighet med artikel 7 i direktiv 2000/60/EG skulle ge ett ambitiöst och tydligt grundvattenskydd, för att nå god kemisk status i landets grundvattenförekomster och miljömålet ”Grundvatten av god kvalitet”, samt att minska risken för de som får vatten från enskilda brunnar. SGU misstänker dock att ambitionerna i ”Alternativ 3” som rekommenderas i förordningsförslaget kan innebära omotiverat stora inskränkningar, t.ex. i områden med mindre sårbara förhållanden och stora avstånd från uttagsbrunnar. SGU anser i sådana fall att fokus bör ligga på förbud eller mycket begränsad användning inom vattenskyddsområden och tillrinningsområden till uttagspunkter för grundvattentäkter.

Beslut

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Anneli Wirtén. Statsgeologen Joel Häggqvist har varit föredragande. I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även enhetschefen Mats Wallin och statsgeologen Carola Lindeberg deltagit.

Anneli Wirtén

Joel Häggqvist